

Matteüs 3, 13-17 en Jesaja 42, 1-7

Ds Richard Vissinga

12-01-2014

Lieve gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Het heeft een paar eeuwen geduurd, voordat de kerk de geboorte van Jezus is gaan vieren. Lucas is de enige van de vier evangelisten, die een mooi geboorteverhaal heeft geschreven. Matteus vertelt niets van een herberg en een voederbak, noch van herders en engelen. Johannes introduceert Jezus op een wel heel aparte manier, tegen de achtergrond van het boek Genesis. En Marcus, tja, heeft helemaal niets over Jezus' geboorte. Vanaf het begin viert de kerk een ander feest, dat in grote delen van de kerk de afgelopen dagen uitbundig is gevierd: het feest van de Epifanie, het feest van de verschijning van de Heer, dat in de kerken van het Oosten, in de orthodoxe kerken het feest van de Theofanie wordt genoemd. Op dat feest viert de kerk hoe Jezus voor de eerste keer ontdekt en erkend is als de Heer. Daar ligt het accent op zijn betekenis. Oorspronkelijk hoorden er vier verhalen bij dat feest: het verhaal van Jezus' geboorte, de aanbidding door de wijzen uit het oosten, Jezus' doop met de stem uit de hemel, en het wijnwonder in Kana. Op deze eerste zondagen na kerst lezen en overdenken wij deze verhalen. Vorige week van de wijzen uit het oosten; vandaag Jezus' doop en komende zondag de bruiloft te Kana. Elk verhaal vertelt hoe God zich in Christus onder mensen openbaart. Voor de oude kerk lag het accent daarbij vooral op de doop van Jezus in de Jordaan. Orthodoxe christenen over heel de wereld - daarbij gaat het om zo'n 260 miljoen christenen! - denken er nog steeds zó over. Geen Driekoningen, maar licht en water op 6 januari. De feesticoon van die dag vertelt waar het precies om gaat. Laten we er goed naar kijken. Allereerst wordt het historische gebeuren van de doop van Jezus door Johannes de Doper herdacht. We zien Johannes links op de icoon afgebeeld. Hij roept in de woestijn op tot bekering en predikt een doop tot vergeving. Wie goed kijkt ziet links boven een boom afgebeeld met aan de stam een bijl. Dát kenmerkt de prediking van Johannes: de bijl ligt aan de wortel van de boom. Er wordt orde op zaken gesteld. Elke onvruchtbare boom wordt omgehakt en in het vuur geworpen. Alle aandacht wordt getrokken naar Jezus, die in het midden staat. Uit de hemel komt een straal van licht - 'God is licht' lezen we in 1 Joh. 1, 5, die zich in drieën splitst – symbool van de drie goddelijke personen. De Heilige Geest komt over Jezus in de vorm van een duif, zoals we lezen bij Matteüs. En rechts van Jezus staan drie engelen verwonderd en hulpvaardig te aanschouwen wat daar gebeurt. Wat daar gebeurt zingt een lied uit de oosterse liturgie van deze dag: 'De Drieëenheid van onze God heeft zich vandaag onafscheidelijk van elkaar als Vader, Zoon en Heilige Geest geopenbaard.' Het is pas na lang denken, spreken en bidden zo ver gekomen, dat de kerk deze grote woorden is gaan gebruiken. Drieëenheid, heilige Drievuldigheid. God die zich openbaart als Vader, als Zoon en als Heilige Geest. Lang voordat in het jaar 451 het concilie van Chalcedon dit dogma formuleerde, komen ze hier in de feesticoon van Jezus' doop al voor: de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Daarom spreekt de orthodoxe kerk niet van Epifanie, dat verschijning betekent, maar van Theofanie: de verschijning van God, van de drieënige God. Dit is een moment om te gedenken, om te vieren, vond de kerk. Want hier licht de betekenis van Jezus op, van wie hij is. In de nauwste samenhang met God en met de Heilige Geest. Hij is van Godswege de Rechtvaardige, de Bondgenoot, die met ons mee het water ingaat, de plaats waar wij naar adem snakken, omdat zoveel in ons leven ons de adem dreigt te ontnemen, door wat ons overkomt, maar ook door wat door onze schuld ontstaat, de diepte van het leven en de diepte van de dood. Hij is daar, Hij is daar met ons, Hij, onze Metgezel. En hij overwint daar de machten van duisternis en dood. Hij baant voor ons de weg door het leven en door de dood heen. Hij gaat ons voor, wij mogen hem volgen. De doop van Johannes is een doop van bekering tot vergeving van zonden. Jezus heeft die doop niet nodig, maar hij kiest ervoor, uit solidariteit, omdat hij daar wil zijn waar wij zijn.

Voor ons wil het zeggen, als je ingaat in het water, dat al ons vuil daar mag achter blijven, dat je als een gered en gereinigd, als een nieuw mens daaruit mag opstaan. Dat je opgelucht mag opademen. Als je als kleine baby gedoopt wordt, besef je dat niet. Dat moet je uitgelegd worden, want om niet minder gaat het in de doop, om het leven, en om leven door de dood heen.

Bij onze doop klinken er ook grote woorden: onze naam wordt in één adem met die van God, Vader, Zoon en Heilige Geest genoemd; God zegt tegen jou: jij bent mijn kind en Ik wil er zijn voor jou; er wordt gebeden om de gaven en de leiding van de Geest; dezelfde Geest, die in de gedaante van een duif op Jezus neerdaalde; de Geest van God in ons leven, God in ons.

Aan Jezus zien we dat je, als je gedoopt bent, er nog niet bent. Nog niet in het Beloofde Land. Direct na zijn doop is Jezus in de woestijn. Veertig dagen en nachten doorstaat hij verleidingen en beproevingen. Daar in de woestijn zal hij alle vragen en twijfels van het mens-zijn aan den lijve ervaren. Jezus is er doorheen gekomen, door de woestijn, door het leven. Niet heelhuids, maar door God gered en bewaard.

En wij moeten er door heen, ook in dit nieuwe jaar 2014.

We hoeven onze vragen niet te verzwijgen, onze klachten niet te onderdrukken, onze tranen niet op te houden, onze twijfels niet te verbergen.

Soms raken we het spoor bijster, zijn we de weg kwijt, kunnen we ons geloof niet vasthouden. Dan hopen we dat anderen ons bij de hand nemen, het met ons uithouden, en we er toch weer in gaan geloven, dat het er ooit van zal komen, waar Jezus voor leefde, dat land van licht en vrede, van vriendschap en van verzoening, dat land waarvan Jezus ons in een flits iets heeft laten zien.

Amen

Icoon van de *Theofanie* uit Chevetogne

